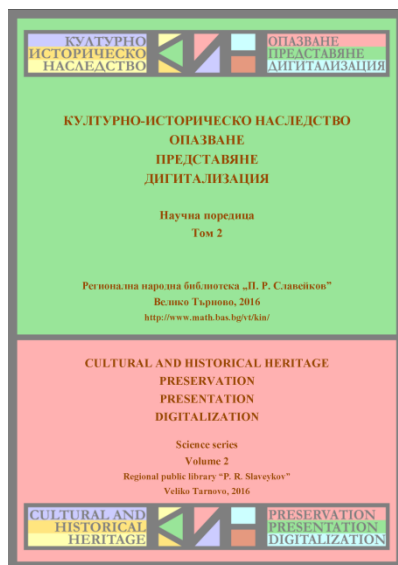




Science series

Cultural and Historical Heritage: Preservation, Presentation, Digitalization

KIN Journal, Volume 2, Issue 1, 2016

Научна поредица

Културно-историческо наследство: опазване, представяне, дигитализация

KIN Journal, Том 2, брой 1, 2016

ISSN 2367-8038, <http://www.math.bas.bg/vt/kin/>

Daniela Atanassova

ATHENA Plus – Good Digital Practices Aggregator in European Culture

Pages: 34-39

Даниела Атанасова

ATHENA Plus – Агрегатор на добри дигитални практики в европейската култура

Страници: 34-39

http://www.math.bas.bg/vt/kin/files/papers/2_1/04-KIN-2-1-2016.pdf

Поредицата се издава със съдействието на:

Институт по математика и информатика при БАН
Съюз на учените в България, клон Велико Търново

Материалите в сборника са обект на авторско право.

Разрешение за направа на електронни или хартиени копия на част или на цяла публикация за лично или обучително ползване се предоставя без заплащане, при условие, че копията не са направени или разпространявани с цел печалба или търговска изгода и че копията са съпроводени с това съобщение и пълно цитиране на първата страница. За копиране под друга форма, за препубликуване или публикуване на сървъри се изисква предварително специално разрешение и/или заплащане.

Том 2, 2016, ISSN 2367-8038, <http://www.math.bas.bg/vt/kin/>

Научни редактори:

проф. д-р Петко Ст. Петков, доц. д-р Галина Богданова

Технически редактори:

гл. ас. д-р Стефка Кънчева, ас. д-р Николай Ноев, Паскал Пиперков

© Авторски колектив, 2016

Издателство:

Регионална народна библиотека „П. Р. Славейков”, гр. Велико Търново

The book is published with the assistance of:

Institute of mathematics and informatics at BAS

Union of scientists in Bulgaria, Veliko Tarnovo branch

This work is subject to copyright.

Permission to make digital or hard copies of portions of this work for personal or classroom use is granted without fee, provided that the copies are not made or distributed for profit or commercial advantage and that the copies bear this notice and the full citation on the first page. To otherwise reproduce or transmit in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording, or by any information storage retrieval system or in any other way requires written permission from the publisher.

Volume 2, 2016, ISSN 2367-8038, <http://www.math.bas.bg/vt/kin/>

Editors:

Prof. Phd. Petko St. Petkov, Assoc. prof. Phd. Galina Bogdanova

Copy editors:

Assist. prof. Phd. Stefka Kancheva, Assist. prof. Phd. Nikolay Noev, Paskal Piperkov

© Editors, authors of papers, 2016

Publisher:

Regional public library “P. R. Slaveykov”, Veliko Tarnovo

СЪДЪРЖАНИЕ / TABLE OF CONTENT

Предговор / Preface.....	5
Съдържание / Table of Content	9

Петко Ст. Петков

Уста Колю Фичето – Архитектурният гений на българското възраждане.....	11
--	----

Petko St. Petkov

Master Kolyo Ficheto – Architectual Genius of Bulgarian Renaissance	11
---	----

Галина Богданова

Нови интердисциплинарни методи и технологии в областта на културно-историческото наследство	14
---	----

Galina Bogdanova

New Interdisciplinary Methods and Technologies in the Field of Cultural and Historical Heritage	14
---	----

Мирко Робов

Човешко изображение върху сграфито съд от югоизточния сектор на Трапезица	29
---	----

Mirko Robov

Human Image on Sgraffito Court of Southeastern Sector of Trapezitsa.....	29
--	----

Даниела Атанасова

ATHENA Plus – Агрегатор на добри дигитални практики в европейската култура	34
--	----

Daniela Atanassova

ATHENA Plus – Good Digital Practices Aggregator in European Culture	34
---	----

Николай Ноев, Галина Богданова

Онлайн платформа за представяне на обекти на културно-историческото наследство от тип камбани.....	40
--	----

Nikolay Noev, Galina Bogdanova

Online Platform for Presentation of Bell Objects in the Field of Cultural and Historical Heritage	40
---	----

Михаела Кръстева

Технологичен напредък в изкуството на XXI век и влияние върху артистите.....	50
--	----

Mihaela Krasteva

Technology Advance in 21st Century's Art and Its Influence on Artists	50
---	----

Невена Джуркова

Примери и възможни приложения на идеята за изработване на 3D проект на църквата „Св. Преображение Господне” в Преображенския манастир	62
---	----

Nevena Dzhurkova

Examples and Applications of the Idea of Making a 3D Project of the Main Church of Monastery of the Holy Transfiguration of God	62
---	----

<i>Гита Сенка, Сандра Плата, Мария Монова-Желева, Янислав Желев, Детелин Лучев, Десислава Панева-Маринова</i>	
Технологично-разширено преподаване на точна наука чрез изкуство.....	75
<i>Gita Senka, Sandra Plota, Maria Monova-Zheleva, Yanislav Zhelev, Detelin Luchev, Desislava Paneva-Marinova</i>	
Technology-enhanced Teaching of Exact Science through Art.....	75
<i>Мирена Тодорова</i>	
Дигитален маркетинг в полза на културно-историческото наследство.....	80
<i>Mirena Todorova</i>	
Digital Marketing for the Benefit of Cultural and Historical Heritage	80
<i>Негослав Събев</i>	
Пътешествие във виртуалния свят без монитор и мишка	86
<i>Negoslav Sabev</i>	
A Journey through the Virtual World without Monitor and Mouse	86
<i>Евгени Коев</i>	
Нови открития, свързани с Ивановските скални манастири.....	91
<i>Evgeny Koev</i>	
New Discoveries Related to Ivanovo Rock Monastery	91
<i>Георги Георгиев, Трифонка Попниколова, Марияна Георгиева-Гроссе</i>	
Проучвания на просветното дело в края на миналото столетие за регион Велико Търново (частен архив).....	100
<i>Georgi Georgiev, Trifonka Popnikolova, Mariana Georgieva-Grosse</i>	
Studies of Educational Work at the End of the Last Century in region Veliko Tarnovo (private archive).....	100
<i>Паскал Пиперков</i>	
Проучвания на места, свързани със св. Иван Рилски. Хронология на Поклонническия поход „Св. Иван Рилски” 2015.....	117
<i>Paskal Piperkov</i>	
Studies of Places, Related to St. John of Rila. Chronology of the Pilgrimage March “St. John of Rila” 2015	117
<i>Елена Шатко</i>	
Церковные колокола XVI-XIX веков: культурно-историческое наследие западной Беларуси	127
<i>Elena Shatko</i>	
Church Bells of XIV-XIX Centuries: The Cultural and Historical Heritage of the Western Belarus.....	127



ATHENA PLUS – АГРЕГАТОР НА ДОБРИ ДИГИТАЛНИ ПРАКТИКИ В ЕВРОПЕЙСКАТА КУЛТУРА

Даниела Атанасова

ATHENA PLUS – GOOD DIGITAL PRACTICES AGGREGATOR IN EUROPEAN CULTURE

Daniela Atanassova

Abstract: *How to expediently take advantage of the opportunities that the European policy in education and culture provides for modern, comparable to the best practices representation of Bulgarian historical heritage and contemporary artistic achievements. The strategic approach to this goal has already been properly deployed by European cultural institutions – the European internet portal Europeana with open access to cultural heritage of EU countries. The specific steps for the implementation of this strategy by Bulgarian institutions - especially smaller ones – are as yet uncertain due to limited financial resources and serious concerns about copyright infringement.*

Keywords: *Digital libraries, Europeana, digital resources*

Резюме: *Как рационално за се възползваме от възможностите, които ни предоставя европейската политика в образованието и културата за модерно и равностойно представяне на българските исторически ценности и съвременни творчески постижения. Отговорът е стратегически известен и споделен от всички (Стратегическият подход към тази цел вече се използва ефективно от европейските културни институции) – европейският интернет портал EUROPEANA - с отворен достъп до културно-историческото наследство в страните от ЕС. Конкретните стъпки за осъществяването на тази стратегия от българските институции - особено по-малките – обаче са неуверени поради ограничените финансови ресурси и сериозните опасения за нарушаване на авторските права.*

Ключови думи: *Цифрови библиотеки, Европеана, цифрови ресурси*

Как рационално се възползваме от възможностите, които ни предоставя европейската политика в образованието и културата за модерно и равностойно представяне на българските исторически ценности и съвременни творчески постижения¹. Отговорът е стратегически известен и споделен – европейският интернет портал EUROPEANA - с отворен достъп до културно-историческото наследство в страните от ЕС. Конкретните стъпки за осъществяването на тази стратегия от българските институции - особено по-малките – обаче са неуверени поради

¹ Частично подпомогнато изследване по програма БГ08 „Културно наследство и съвременни изкуства”, по проект „Дигитална културна съкровищница „Север +”: документиране, запазване и предоставяне на широк обществен достъп до културното наследство в библиотеки, музеи, архиви и галерии в Северна и Централна България”

ограничените финансови ресурси и сериозните опасения за нарушаване на авторските права.

Целта на този материал е да информира за тенденциите в демократизиране на дигиталните колекции в европейската културата, като се позовава на изследвания на експерти от EUROPEANA на добри практики в държавни институции в страни от ЕС.

ATHENAPLUS

Това е проект за изграждане на мрежа от най-добри практики съгласно Европейската рамкова програма за конкурентоспособност и иновации (CIP – Competitiveness and Innovation Framework Program²). ATHENAPLUS е подобрено продължение на проекта ATHENA чрез използване на приложението MINT и стандарта LIDO.

MINT е платформа за трансформиране на метаданните, предоставени от бази данни от онлайн колекции на оригиналните доставчици – културни институции, въвличането им (ingestion) в дейта модела на EUROPEANA и последващото им публикуване в публичния домейн. Ролята на платформата в проекта ATHENAPLUS е да улесни доставчиците на дигитализирано съдържание на текст, изображение, звук или 3D обекти да:

- Конвертират (mapping) метаданните си в LIDO стандарт (Lightweight Information Describing Projects), който се използва за междинен стандарт.
- Да трансформират LIDO метаданните в съответствие с последната версия на EDM (Europeana Data Model).
- Да публикуват метаданните в EUROPEANA библиотеката.
- Да следят процесите на предоставяне и нарастване на дигитализираните си колекции в публичния домейн на EUROPEANA.

Тази терминология вероятно звучи отчуждено, но за изпълнението на технологичните процеси съществуват обучаващи материали и отработена вече практика, която с лекота се извършва в български музеи, галерии и библиотеки.

Основната цел на проекта е чрез тази мрежа да бъдат предоставени в EUROPEANA над 3,6 милиона записи главно от музейни фондове със съдействието на основни културни институции: министерства, държавни агенции, библиотеки, художествени галерии, архиви, изследователски центрове с музеи и други звена от публичния и частния сектор, както и сбирки с историческа и художествена стойност, съхранявани от творци, изследователи и частни колекционери.

Главният стремеж на ATHENAPLUS е да насърчава политиката за публично отваряне на колекциите, предоставяне на свободен достъп до културно-историческото наследство за повторно използване, творческо експериментиране с метаданните, адаптиране на дигиталното съдържание към специфичните групови или тематични нужди на потребителите във всички области на образованието, науката, туризма, културните индустрии. Създава се свършено нов тип културни общности и взаимоотношения между потребителите в ATHENAPLUS мрежата и институциите,

² <http://ec.europa.eu/cip/>

доставящи дигитализирано съдържание и отговорни за физическото съхраняване на културните ценности. Потребителите на културни изживявания и доставчиците на културни услуги се срещат не само „на място“ в музеи и галерии. Посетителят вече е предварително информиран от мрежата за колекциите и влиза в музея като активен потребител, търсещ удовлетворяване на специфични свои нужди, а не като пасивен наблюдател. Това се очертава като световна тенденция, както ще отбележим по-нататък в материала, и трябва да признаем – необратима. Тя обаче изисква от културните институции активно отношение към ATHENAPLUS мрежата, разработване на стратегия за дигитализация и маркетингова политика.

Демократизирането на достъпа до културно-историческото наследство и съвременните творческите продукти поражда и нови възможности за въздействие в обществото и нови канали за икономизиране на културните услуги. Затова ATHENAPLUS стимулира създаването на многофункционални дигитални приложения и ги предоставя безплатно. Сред най-атрактивните е:

MOVIO

Това е иновативен комплект от софтуерни инструменти за създаване на онлайн дигитални изложби и тематични експозиции. Предназначен е за публични и частни институции, които желаят да правят онлайн изложения, като използват мултимедийно съдържание, подходящо за различни категории потребителски групи със специфични интереси (например туристическите агенции) или с различни равнища на знания (например за образователни цели).

Онлайн дигиталната изложба е хипермедийна колекция от дигитални обекти, свързани от общ признак: тема, идея, историческа личност или годишнина, определено събитие. Изображенията са в 2D и 3D формати, може да бъдат и отделно съхранявани в различни мрежи. Дигиталните изложби са динамични продукти, които може периодично да се адаптират, допълват, изменят във времето, като по този начин обогатяват интерпретативните възприятия и знания на потребителите.

MOVIO е не само софтуерен продукт с отворен код за многократна употреба на дигиталните му технологии. Той е и комплект от инструменти и услуги за мобилни платформи, iPhone и Android смартфони и таблети и обучителни средства за осъществяване на дигитални изложби.

Предимствата на дигиталните изложби са неоспорими. Свободата да покажеш неограничен брой експонати и колекции – дори и тези, които не могат физически да бъдат видени, е невъзможна за стационарните постановки. Да покажеш най-ценните си експонати без страх от рискове, без скъпи охранителни системи и застраховки. И най-важното – да достигнеш до огромна аудитория без национални и социални ограничения, т.е. да създаваш нов тип културен капитал. MOVIO може да бъде мощно средство в дейността на кураторите и за целите на туризма и образованието.

ATHENAPLUS насърчава изработването на мобилни приложения за дигитално общуване с културни и исторически ценности. Организиран се обикновено двудневни състезания (hackathons), където млади разработчици експериментират с дигитални обекти в EUROPEANA и стигат до прототипи на нови продукти или услуги. Често се провеждат и онлайн конкурси, които предоставят на проектантите повече време –

обикновено три месеца – да разработват, тестват и изпращат своите продукти. През последните две години бяха въведени и редица форми на бизнес насърчаване на създателите на приложните продукти с перспективи за пазарна реализация. Желаетелите да организират такива конкурси ще получат онлайн техническа, логистична и промоционална подкрепа от съответните звена на европейската мрежа.

Авторското право в EUROPEANA

Това е проблемът, който предизвиква опасения сред българските публични културни институции и частни звена. Това обаче не изглежда притеснително нито според статистиката в EUROPEANA, нито от добрите практики на европейските ни партньори в ATHENAPLUS консорциума.

Около половината от дигиталните записи в EUROPEANA имат отворени лицензи³ и могат да се използват и адаптират по нов, включително и творчески начин. Близко 8 милиона записи са лицензирани съгласно лицензионните постановки на Creative Commons⁴ (CC).

CC е нетърговска организация, чиято цел е да създава технологична и юридическа инфраструктура за пълно използване на потенциала на информационното общество – всестранен достъп до наука, образование и – забележете – пълноценно участие в културата. Лицензионните стандарти на CC не са алтернатива на авторското право, те са в негова подкрепа, защита и допълнение. Всеки, който желае да обяви свой продукт в Интернет пространството, може да използва лицензионните стандарти на CC, например само за некомерсиална употреба. Така потребителят на този продукт има свободата да го изменя, надгражда, допълва и твори с него, а след това да го публикува в мрежата като нов продукт със същите или други ограничения в рамките на CC.

В EUROPEANA се използват 13 лицензионни формати (rights statements), като 6 от тях са CC стандарти, присвоени на близо 8 милиона записа. Отделно около 9 милиона записа са отбелязани със знака на публичния домейн на Creative Commons Public Domain mark.

Описания и указания за използване на видовете лицензи се намират и онлайн⁵.

Добрите практики

В края на август 2014 г. един от координаторите в EUROPEANA публикува изследване за добрата практика в голям музей в Нидерландия, озаглавена „Демократизиране на Райксмузиум“⁶.

През април тази година излезе изследване за малък музей в Швеция, който обединява три отделни музея, известни със съкращението LSH поради дългото и трудно за произнасяне название. Материалът е озаглавен „Да направиш голямо въздействие с малък бюджет“⁷. И двете публикации отразяват пътищата на различни по

³ <http://opendefinition.org/>

⁴ CC, <http://creativecommons.org/>

⁵ <http://www.athenaplus.eu/index.php?en/158/content-aggregation-tools-guidelines>

⁶ http://pro.europeana.eu/files/Europeana_Professional/Publications/Democratising%20the%20Rijksmuseum.pdf

⁷ <http://pro.europeana.eu/blogpost/making-a-big-impact-on-a-small-budget-how-the-lsh-museums-share>

мащаб и бюджет публични културни институции, които преминават през сходни организационни етапи на дигитализиране. Тук ще изложим накратко само историята на LSH поради съпоставимостта му с наши институции.

През 2012 г. музеят разработва стратегия за дигиталния си архив, наречена „Отворен архив за изображения“ (Open Image Archive). Проектът има за цел:

- Да разшири съществуващия публичен уеб интерфейс на базата данни с нов модул, който ще позволи показване на изображения с висока резолюция.
- Да подобри метаданните за по-удобно търсене.
- Да инсталира нов сървър за връзка с националния агрегатор за EUROPEANA.
- Да обозначи всички изображения със съответния формат за авторско право.

Преди да започне проектът, в музея старателно обмислят европейската директива за информацията в публичния сектор⁸, съкратено PSI. Директивата насърчава публичните институции в страните-членки на съюза да предоставят колкото е възможно повече информация за повторна употреба. Тъй като музеят е публично финансиран, ръководството решава да даде свободен достъп до цялата създадена в музея информация – метаданните и дигиталното съдържание, т.е. да я направи „отворена“ като стандарт съгласно европейската дефиниция на понятието. Това означава, че отделът за продажби повече няма да предлага изображения с висока резолюция срещу заплащане, тъй като тя вече е свободно достъпна онлайн.

Музеят е предоставил досега над 40 000 записа с висока резолюция в европейския портал. След въвеждане на софтуерна система за мониторинг на гледанията (чрез Wikipedia) дигиталните обектите на музея са посетени около 5 милиона пъти. Засилват се взаимоотношенията не само със сродни институции в Европа, но и с туристически агенции, учебни заведения, регионални обществени звена. Най-голямото удовлетворение на музейните служители е, че при ограничения бюджет за маркетинг техните колекции са достигнали чрез дигиталните магистрали на ATHENAPLUS до огромна аудитория извън пределите на страната.

Опитът на LSH е показателен за нашите културни институции в няколко аспекта:

- Да се посочат ясно целите и политиката за дигитализация в зависимост от културната спецификата на институцията и на този фон да се обсъждат случаите с авторското право над обектите.
- Да се повишава качеството и разнообразието на метаданните и да се следи за влиянието му върху онлайн потребителите.
- Препоръчително е да се започне с малък брой обекти, които имат по-висока културно-историческа стойност.

Мрежата от добрите европейски практики ATHENAPLUS за интегриране на дигитално съдържание в EUROPEANA ясно посочва пътищата за отваряне на българското историческо наследство и съвременна култура и за приобщаването им в информационната инфраструктура на ЕС. Дигиталното отваряне на културата не

⁸ <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/europeanlegislation-reuse-public-sector-information>

заплашва икономическия и обществен статус на институциите, защото поражда нови възможности за социален авторитет и икономическа реализация [1-7].

Литература

1. Европейска рамкова програма за конкурентоспособност и иновации. [онлайн]. [прегледан 15.09.2016] <http://www.athenaplus.eu>
2. Европейска рамкова програма за конкурентоспособност и иновации [онлайн]. [прегледан 15.09.2016] <http://ec.europa.eu/cip/>
3. Отворени лицензи. [онлайн]. [прегледан 15.09.2016] <http://opendefinition.org/>
4. Описания и указания за използване на видовете лицензи. [онлайн]. [прегледан 15.09.2016] <http://www.athenaplus.eu/index.php?en/158/content-aggregation-tools-guidelines>
5. **Joris Pekel** – Демократизиране на Райксмузиъм. [онлайн]. [прегледан 15.09.2016] http://pro.europeana.eu/files/Europeana_Professional/Publications/Democratising%20the%20Rijksmuseum.pdf
6. **Joris Pekel** – Да направиш голямо въздействие с малък бюджет. [онлайн]. [прегледан 15.09.2016] <http://pro.europeana.eu/blogpost/making-a-big-impact-on-a-small-budget-how-the-lsh-museums-share>
7. Европейската директива за информацията в публичния сектор. [онлайн]. [прегледан 15.09.2016] <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/europeanlegislation-reuse-public-sector-information>

Даниела Атанасова
e-mail: datan1965@abv.bg

**КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО:
ОПАЗВАНЕ,
ПРЕДСТАВЯНЕ,
ДИГИТАЛИЗАЦИЯ**

Научна поредица, Том 2

<http://www.math.bas.bg/vt/kin/>

Редактори:

Петко Ст. Петков и Галина Богданова

Издателство:

РНБ „П. Р. Славейков”

Велико Търново, 2016, ISSN 2367-8038

**CULTURAL AND HISTORICAL HERITAGE:
PRESERVATION, PRESENTATION,
DIGITALIZATION**

Science series, Volume 2

Editors: Petko St. Petkov and Galina Bogdanova

Publisher: Regional public library “P. R. Slaveykov”

Veliko Tarnovo, 2016, ISSN 2367-8038